

*Παραπληροφόρηση:
Ψυχολογικές διαδικασίες και τρόποι
αντιμετώπισης*

Αντώνης Γαρδικιώτης

*Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχολογίας και ΜΜΕ
Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Δομή σημερινής διάλεξης

A. Ορισμοί και κεντρικές έννοιες

B. Επιρροή της παραπληροφόρησης;

- Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες
- Γνωστικές διαδικασίες

Γ. Διόρθωση παραπληροφόρησης;

- Γιατί μερικές φορές η αντιμετώπιση της οδηγεί στα **αντίθετα αποτελέσματα** (boomerang);

Δ. Αντιμετώπιση παραπληροφόρησης και Covid-19

- **Υπενθύμιση** (nudge)
- **Εμβολιασμός** (prebunking)
- **Κατάρριψη** (debunking)

Ορισμοί και εννοιολόγηση: γενικά

- Ορισμοί 'fake news': Μεγάλη ασάφεια, σύγχυση και διαφοροποίηση.
  - *[Βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε να **σταματήσει** να χρησιμοποιεί τον όρο γιατί κατέληξε να σημαίνει πάρα πολλά και αντίθετα πράγματα (Murphy, 2018)]*
- Πάρα πολλοί σχετικοί όροι

Ορισμοί και εννοιολόγηση: ορολογία

• Όροι και απόδοση στα ελληνικά

- **Fake news**: παραποιημένες ειδήσεις
- **False news**: ψευδείς ειδήσεις
- **Misinformation**: λανθασμένη πληροφόρηση
- **Disinformation**: παραπληροφόρηση
- **Malinformation**: ψευδο-πληροφόρηση

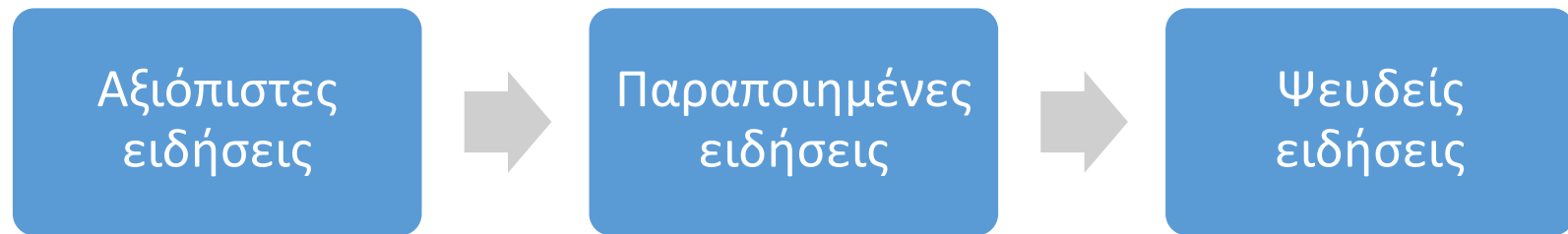
[Πλειός, 2021]

- *Συνέπεια της θεωρητικής πολυφωνίας: οι έρευνες και οι θεωρίες δεν μιλούν για/ερευνούν το ίδιο ακριβώς πράγμα. Συνεπώς σύγκριση δύσκολη.*

Ορισμοί και εννοιολόγηση: κεντρική έννοια

Κεντρική έννοια το **ψεύδος** (σε διαβάθμιση)

Ψευδοποίηση (falsification) γεγονότων: συνεχές

- **Παραποιημένες ειδήσεις:** (fake news): «*Σύνθεση αξιόπιστων και ψευδών ειδήσεων στη μορφή ή το περιεχόμενο*»
  - Π.χ. *‘γεμάτη’ η παραλία της Θεσνκης κατά το 1^ο lockdown*
- **Ψευδείς ειδήσεις** (false news): «*το γεγονός δεν έχει συμβεί*»
  - Π.χ. *η είδηση θανάτου του Κώστα Γαβρά*

[Πλειός, 2021]

Ορισμοί και εννοιολόγηση: σχόλιο

Παραποιημένες ειδήσεις (fake news) vs. Ψευδείς ειδήσεις (false news)

- Διαφοροποίηση στο βαθμό ψεύδους (μερικό vs. πλήρες)
- Πρόθεση; Χρησιμοποιείται συχνά ως κριτήριο αλλά δεν γνωρίζουν απαραίτητα όλοι ότι μεταδίδουν ψεύδη.

Ορισμοί και εννοιολόγηση: συμπερασματικά

- **Fake news:** ‘Ψευδείς, συχνά εντυπωσιοθηρικές πληροφορίες υπό την προσποίηση της ειδησεογραφίας’
  - Πρόθεση για παραπλάνηση (≠ ειδήσεις που είναι λάθος)

Ως όρος ομπρέλα κάτω από τον οποίο κατηγοριοποιούνται:

- **Disinformation (παραπληροφόρηση):** ψευδείς πληροφορίες με πρόθεση τη βλάβη προσώπου, ομάδας, οργανισμού κλπ.
- **Misinformation (λανθασμένη πληροφόρηση):** ψευδείς πληροφόρηση χωρίς την πρόθεση
  - Πρόθεση: δύσκολο να διαπιστωθεί γιαυτό **misinformation**
- **Malinformation (ψευδο-πληροφόρηση):** αληθής πληροφόρηση με πρόθεση να κάνει βλάβη

[Greifeneder et al., 2021]

A. Επιρροή παραπληροφόρησης

Επιρροή παραπληροφόρησης

Γιατί μας επηρεάζει η παραπληροφόρηση;

1. *Γιατί φτάνει σε μας από ανθρώπους με τους οποίους σχετιζόμαστε (κ ίσως εμπιστευόμαστε)*
[κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες]
  2. *Γιατί συχνά σκεφτόμαστε εύκολα, γρήγορα και όχι βαθιά*
[γνωστικές διαδικασίες]
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (**ΜΚΔ**) είναι σημαντικά και για τις δύο διαδικασίες

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες

«Ποιοι είναι οι κοινωνικοί δεσμοί και οι κοινωνικές σχέσεις που έχουν σημασία;»

- Κοινωνική συμμόρφωση
- Κοινωνική ταυτότητα
- Κοινωνικές νόρμες/κανόνες

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες

Φαινόμενο κοινωνικής συμμόρφωσης

- Οι άνθρωποι τείνουν να συμμορφώνονται στις εκτιμήσεις, αντιλήψεις, στάσεις άλλων με τους οποίους ανήκουν στις ίδιες κοινωνικές ομάδες
  - a. **Πληροφοριακοί** (informative) λόγοι: βασιζόμαστε στους άλλους για να πάρουμε πληροφορίες για το τι συμβαίνει γύρω μας
  - b. **Κανονιστικοί** (normative) λόγοι: θέλουμε να γινόμαστε αποδεκτοί από τους άλλους (και να μην φαινόμαστε διαφορετικοί)

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες

Σημασία **κοινωνικής ταυτότητας**

- οι κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκουμε επηρεάζουν **το πώς ορίζουμε** τον εαυτό μας (ποιοι είμαστε;) αλλά και **το πώς αξιολογούμε** τον εαυτό μας (πόσο καλοί είμαστε;)

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες

Σημασία **κοινωνικών κανόνων**

- οι νόρμες/κανόνες της κοινωνικής ομάδας που ορίζουν το πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε στην ομάδα, τι θεωρείται καλό και τι κακό.
  - **Αξιοπιστία** μιας πηγής: κοινωνικό χαρακτηριστικό, το αποδίδουμε σε μέλη των κοινωνικών ομάδων μας (λόγω κοινής ταυτότητας)

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες και ΜΚΔ

*«Πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
διευκολύνουν τις κοινωνικοψυχολογικές
διαδικασίες;»*

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες και ΜΚΔ

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- **Filter bubbles** (φιλτραρισμένες φούσκες). Λόγω αλγορίθμων η πληροφορία που προσφέρεται βασίζεται σε προηγούμενες επιλογές.
  - Συνεπώς όχι έκθεση σε διαφορετική πληροφόρηση.
- **Echo chambers** (θάλαμοι αντήχησης). Επιλογή κοινωνικού δικτύου με παρόμοιες απόψεις.
  - Ανακύκλωση παρόμοιων σκέψεων

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες και ΜΚΔ

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- Οδηγούν σε αντιλαμβανόμενη **αξιοπιστία** των πληροφοριών
- **Κανονιστική πίεση** για διάδοση των πληροφοριών

Κοινωνικοψυχολογικές διαδικασίες και ΜΚΔ

Συνεπώς (παρα)πληροφόρηση

- Πιθανόν να έρθει από **αξιόπιστη** πηγή (**ενδοομάδα**)
- Συμφωνεί ήδη με τις υπάρχουσες αντιλήψεις μου (**ομοφιλία** και **αντήχηση-resonance**)
- Αναρτάται και από άλλους στο δίκτυο μου, **επανάληψη** κ αύξηση της **έκθεσης**
- Σχόλια από φίλους αυξάνουν τα **σχετικά δεδομένα** και την **οικειότητα**
- Likes και σχόλια οδηγούν **αλγόριθμους** να προωθούν σύμφωνες και όχι ασύμφωνες πληροφορίες

Γνωστικές διαδικασίες

«Ποιες γνωστικές διαδικασίες ακολουθούν οι άνθρωποι για να αποφασίσουν εάν μία πληροφορία είναι αληθής ή όχι;»

«Με ποιο τρόπο σκεφτόμαστε για αυτά τα ζητήματα;»

Γνωστικές διαδικασίες

Πώς αξιολογούμε την αλήθεια των πληροφοριών που δεχόμαστε;

Το 59% ειδήσεων που έγιναν retweeted δεν είχε ανοιχτεί καν.

(Gabiolkon et al., 2016)

- ***Τι σημαίνει αυτό για την αντίληψη αυθεντικότητας / αλήθειας;***

Γνωστικές διαδικασίες

- Η βασική (default) μας προσέγγιση σε μια νέα πληροφορία (εάν δεν υπάρχουν άλλα κίνητρα και γνώσεις) είναι να
  - **αποδεχτούμε την αλήθεια** της πληροφορίας (πιθανώς και να την μεταβιβάσουμε)

(Schwartz & Jalbert, 2021).

Γνωστικές διαδικασίες

- Δύο γενικές στρατηγικές σκέψης
  - **Διαισθητική** (ή ευρετική): *Σύστημα σκέψης 1*
  - **Αναλυτική** (ή συστηματική): *Σύστημα σκέψης 2*

(Schwartz & Jalbert, 2021).

Διαισθητική σκέψη

- Βασικό κριτήριο αξιολόγησης: **ευκολία επεξεργασίας** (processing fluency):
  - *Η διαισθητική αξιολόγηση βασίζεται στην υποκειμενική εμπειρία του πόσο εύκολα μπορούμε να επεξεργαστούμε μια πληροφορία.*
    - **Παρουσία** της: αποδοχή.
    - **Απουσία** της: προσπάθεια και προσοχή.

Γνωστικές διαδικασίες και ΜΚΔ

Παράγοντες που επηρεάζουν την **ευκολία επεξεργασίας** στα ΜΚΔ

- **Επανάληψη**: αυξάνει αληθοφάνεια.
  1. Μεγαλύτερη επιρροή όταν υπάρχει **αβεβαιότητα**.
  2. Η **προειδοποίηση** (ότι ακολουθεί παραπληροφόρηση) μειώνει κάπως την επιρροή της.
    1. Όμως μόνο όταν έρχεται **πριν** την πληροφορία και όχι μετά! (αυτό είναι πολύ σημαντικό για τη διόρθωση της παραπληροφόρησης, βλ. επόμενες διαφάνειες).
  3. Αυξάνει επίσης την αντιλαμβανόμενη **κοινωνική αποδοχή**.

Γνωστικές διαδικασίες και ΜΚΔ

Παράγοντες που επηρεάζουν την **ευκολία επεξεργασίας** στα ΜΚΔ

• **Χαρακτηριστικά** μέσων κοινωνικής δικτύωσης:

1. **Σύντομα** μηνύματα
2. **Απλή** γλώσσα
3. Παρουσία **εικόνας**
4. Περιεχόμενο **σύμφωνο** με τις απόψεις του αποδέκτη (βλ. 'θάλαμος αντήχησης').

B. Αντιμετώπιση παραπληροφόρησης

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

«Πότε πετυχαίνει και πότε αποτυγχάνει;»

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

Ευρήματα από **εκπαιδευτική έρευνα**:

- Λάθη διορθώνονται με **παρουσίαση των αληθών πληροφοριών**
- Εξηγώντας τμηματικά **γιατί** κάθε πληροφορία είναι λάθος και μια άλλη σωστή.
- **Επαναλαμβάνοντας** τη διαδικασία αρκετές φορές

*Όμως η διαδικασία αποτελεσματική όταν: οι εκπαιδευόμενοι έχουν το **κίνητρο, χρόνο και οφέλη** να προσέξουν, να επεξεργαστούν και να θυμηθούν.*

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

Συνεπώς οι δημόσιες καμπάνιες που προσφέρουν τα αληθινά γεγονότα απέναντι στην παραπληροφόρηση, πιθανόν να:

- Τα προσέχουν λίγοι, οι **περισσότεροι** δίνουν λίγη σημασία και το **επεξεργάζονται επιφανειακά**.
- Ακόμη και εάν το θυμούνται αμέσως μετά, **σε βάθος χρόνου το ξεχνούν**.

- Να οδηγήσουν τελικά σε **boomerang!** στους αποδέκτες που δεν ενδιαφέρονται να την αλλάξουν.

Η επανάληψη της λανθασμένης πληροφορίας (η οποία πρέπει να καταρριφθεί) αυξάνει την εντύπωση της εύκολης επεξεργασίας της.

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

- **Boomerang** έρευνα (Skurnik et al., 2005):
  - *‘Το πτερύγιο του καρχαρία γιατρεύει την αρθρίτιδα’* **μαζί** με την ένδειξη *‘αληθές’* ή *‘ψευδές’*. Έκθεση μία έως τρεις φορές.
  - Έλεγχος **αμέσως** μετά: όσο περισσότερη έκθεση στο *‘ψευδές’* τόσο **λιγότερο** το αποδέχονταν.
  - **ΟΜΩΣ**: όταν έλεγχος **μετά από 3 ημέρες**, όσο συχνότερη η προηγούμενη έκθεση στο *‘ψευδές’* τόσο **περισσότερο** το αποδέχονταν
- **Εξήγηση**: οι συμμετέχοντες ξέχασαν τη σύνδεση της πρότασης με την ένδειξη, αλλά η συχνή έκθεση οδήγησε σε αίσθηση οικειότητας.

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

Συμπερασματικά η διόρθωση γενικά:

- οι διορθώσεις που κάνουν αναφορά και στην παραπληροφόρηση μπορεί να αλλάξουν τις πεποιθήσεις **αυτών που ενδιαφέρονται** αλλά μπορεί να ενισχύσουν τις ψευδείς πεποιθήσεις **αυτών που δεν ενδιαφέρονται**: σημαντικό το κίνητρο.

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

Συμπερασματικά: επίσης,

- Πρακτικές με έμφαση στην **αξιοπιστία της πηγής**: όχι βέλτιστες.
  - Κίνητρο για αναζήτηση της πηγής;
  - Πρακτικές fact-checkers, αλγόριθμοι κλπ. αποτελεσματικές όταν **αποτρέπουν** κάποιον να εκτεθεί. Όταν όμως η αξιολόγηση της πηγής γίνεται **αφού** η πληροφορία έχει επεξεργαστεί τότε η έμφαση στην πηγή μη αποτελεσματική.
- Πρακτικές με έμφαση στη **διόρθωση** του περιεχομένου (debunking).
  - Ερωτήματα: (α) διανομή διορθώσεων, δεν τις βλέπουν όλοι, (β) διόρθωση σύμφωνα με πολιτικές πεποιθήσεις (π.χ. μόνο του αντίπαλου κόμματος). (γ) ακόμη και εάν εκτεθούν δεν σημαίνει ότι θα τις αποδεχτούν.

Αντιμετώπιση και διόρθωση παραπληροφόρησης

Τι πρέπει να κάνουμε;

- Θα πρέπει η διόρθωση να περιλαμβάνει **μόνο τα αληθινά γεγονότα** και όχι την επανάληψη της παραπληροφόρησης.
- Επίσης, συχνά τα αληθινά γεγονότα πιο περίπλοκα (που μειώνει την ευκολία επεξεργασίας) γι' αυτό η παρουσίαση τους με **απλό τρόπο**.
- **Σκεπτικισμός** κατά την έκθεση την πρώτη φορά στις πληροφορίες.
- Ενίσχυση της **προσωπικής εμπλοκής** και συνεπώς της αναλυτικής σκέψης

*Γ. COVID-19, παραπληροφόρηση και η
αντιμετώπισή της*

«Πανδημία πληροφόρησης»: *Infodemic*

- Συχνή διάδοση πολλών, λανθασμένων και ανυπόστατων, πληροφοριών για τις οποίες είναι δύσκολο να βρεθούν αξιόπιστες πηγές ενημέρωσης
  - Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως πηγές παραπληροφόρησης

Covid-19, διαδίκτυο, παραπληροφόρηση

Διάδοση μηνυμάτων **αντιεμβολιαστικού περιεχομένου**:

A. Μεγάλος όγκος πληροφοριών που διαδίδεται.

- **Εκατοντάδες ιστότοποι** με θεματολογία κατά των εμβολίων.
- Η **υψηλή συχνότητα αναφοράς** σε μια ανυπόστατη πληροφορία κάνει την πληροφορία αυτή να μοιάζει **αληθινή** (ευκολία επεξεργασίας).

B. Κοινωνικοψυχολογικά χαρακτηριστικά ΜΚΔ:

- Echo chambers: φίλοι ασκούν **κοινωνική πίεση**, στήριξη
- Αντίληψη πηγών των πληροφοριών ως **αξιόπιστων**

Covid-19, διαδίκτυο, παραπληροφόρηση

Διάδοση μηνυμάτων **αντιεμβολιαστικού περιεχομένου**:

Γ. Χαρακτηριστικά μηνυμάτων διαδικτυακής επικοινωνίας:

- Σύντομα και **απλά**
- Παρουσία **εικόνας**
- Προβολή λίγων **κεντρικών** (εύληπτων) ιδεών
- Συγκεκριμένα περιστατικά, **ανθρώπινες ιστορίες**.

[όλα αυτά αυξάνουν την *ευκολία επεξεργασίας*]

*Τρόποι αντιμετώπισης της
παραπληροφόρησης (Covid-19)*

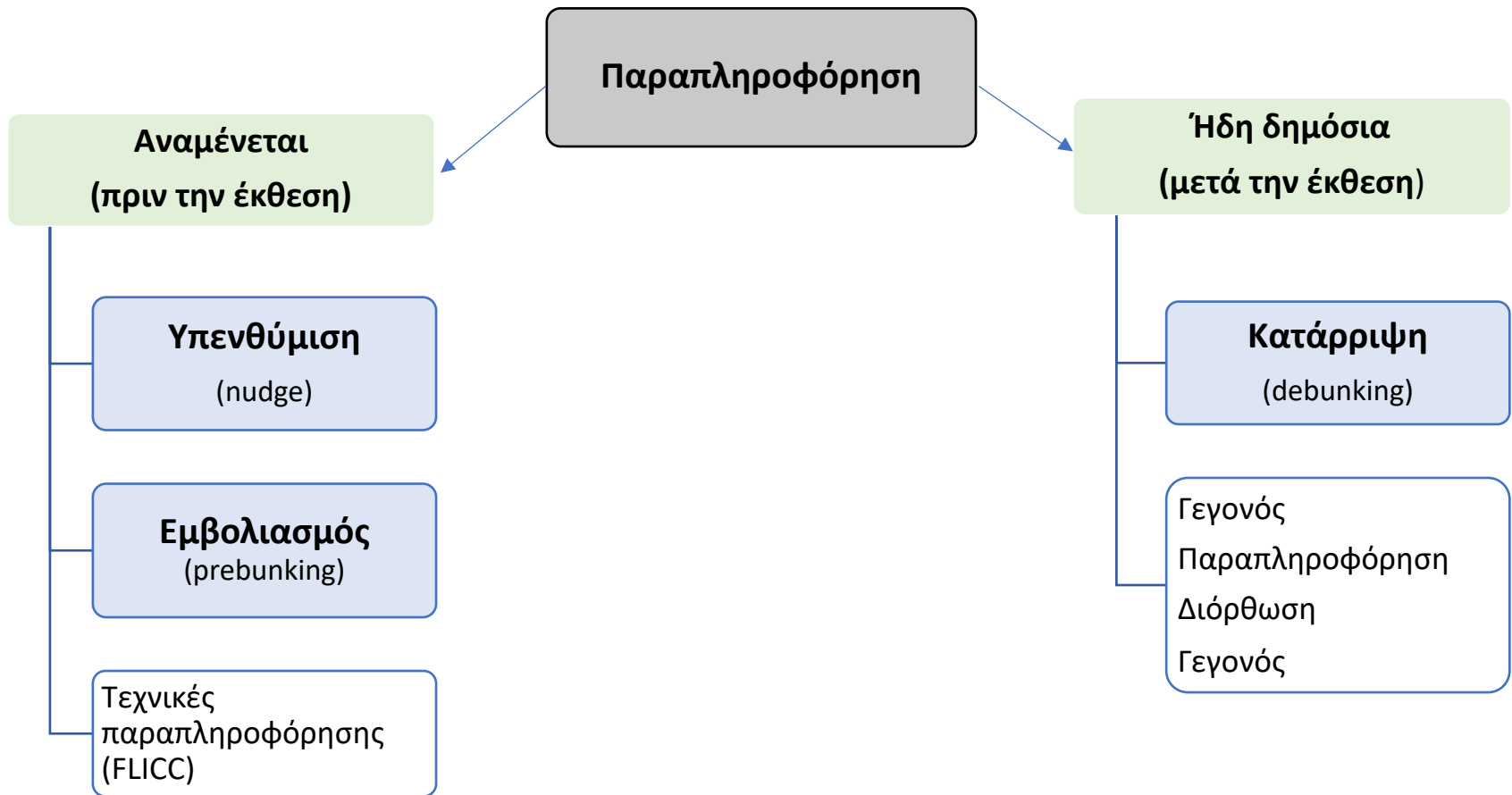
Προειδοποίηση!

Πώς μιλάμε για τους μύθους σχετικά με τον COVID-19;

- Η επανάληψη των μύθων τους κάνει πιο οικείους και αυτό οδηγεί σε αντιλήψεις αληθοφάνειας.
- Συνεπώς η αναφορά σε αυτούς πρέπει να γίνεται με **προσοχή** και πάντα **πλασιωμένα** από τα πραγματικά δεδομένα.

[Μια αρχή που αφορά και τη σημερινή παρουσίαση]

Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης

Πριν την έκθεση στην παραπληροφόρηση

Υπενθύμιση (nudge)

Υπενθύμιση στους χρήστες

- να εκτιμήσουν και να σκεφτούν για την ακρίβεια μιας πληροφορίας πριν τη μοιραστούν με άλλους.
  - (απλή αλλά αποτελεσματική τεχνική)

Πριν την έκθεση στην παραπληροφόρηση

‘Εμβολιασμός’ (inoculation)

Τεχνικές παραπληροφόρησης (misinformation techniques) [*η πιο σημαντική τεχνική*]

- Ενημέρωση και προειδοποίηση από πριν για τα ψευδή επιχειρήματα (μαζί με την ακύρωσή τους).

Τεχνικές (ακρωνύμιο **FLICC**)

- Ψευδο-ειδικοί (**F**alse experts)
- Λογική πλάνη (**L**ogical fallacy).
- Αδύνατες προσδοκίες (**I**mpossible expectations)
- Επιλεκτικότητα (**C**herry picking)
- Συνωμοσιολογική σκέψη (**C**onspiracy)

Τεχνικές παραπληροφόρησης (ακρωνύμιο FLICC]

Ψευδο-ειδικοί (False experts)

Προσποιούνται ότι έχουν τη γνώση

- Αξιολόγηση ειδικών και έμφαση στη μεγάλη συναίνεση μεταξύ των επιστημόνων.
- **Απάντηση:** «*Το ότι είναι ερευνητής δεν σημαίνει ότι είναι ειδικός στα εμβόλια. Υπάρχει μεγάλη συναίνεση μεταξύ των ειδικών ότι ο εμβολιασμός σώζει ζωές*»

Τεχνικές παραπληροφόρησης (ακρωνύμιο FLICC]

Ψευδο-ειδικοί (False experts)

Συναφής τεχνική:

- **Κατασκευή ψευδο-ειδικών** από τα μέσα επικοινωνίας λόγω μιας **ψευδούς ισορροπίας** (false balance).
  - Παρουσίαση ‘αντιμαχόμενων’ απόψεων (ως εάν είναι ισοδύναμες).
  - Όμως η επιστήμη αφορά στοιχεία και όχι απόψεις.

Λογική πλάνη (Logical fallacy)

Εσφαλμένη σκέψη και συμπερασματολογία.

- Παράδειγμα «*Τα εμβόλια δεν είναι φυσικά. Φυσικές τεχνικές, όπως ο θηλασμός, βοηθούν περισσότερο*»
- **Απάντηση:** «*Τα εμβόλια βοηθούν εκεί που δεν μπορεί να βοηθήσει η φυσική ανοσία*» ή «*Κάτι τεχνητό μπορεί να έχει θετικές συνέπειες για την υγεία, όπως η τεχνητή καρδιά*»
  - Συμπέρασμα «*Δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις πιο αποτελεσματικές και ασφαλείς από τα εμβόλια*»

Τεχνικές παραπληροφόρησης (ακρωνύμιο FLICC)

Αδύνατες προσδοκίες (Impossible expectations)

Διατύπωση αδύνατων όρων

Παράδειγμα «Εάν δεν είναι 100% ασφαλή δεν θα κάνω το εμβόλιο»

- **Απάντηση** «Η απαίτηση είναι αδύνατη. Από την ασπιρίνη έως την εγχείρηση καρδιάς δεν υπάρχει 100% βεβαιότητα. Το ρίσκο που συνδέεται με τα εμβόλια είναι ελάχιστο σε σχέση με τα μεγάλα οφέλη»

Τεχνικές παραπληροφόρησης (ακρωνύμιο FLICC]

Επιλεκτικότητα (Cherry picking)

Μεροληπτική επιλογή στοιχείων

Παράδειγμα «*Η Χ έρευνα έδειξε την Ψ αδυναμία του εμβολίου*»

- **Απάντηση** «Υπάρχει τεράστιος αριθμός δεδομένων που υποστηρίζει την ασφάλεια και αποτελεσματικότητα του εμβολίου.»

Τεχνικές παραπληροφόρησης (ακρωνύμιο FLICC]

Συνωμοσιολογική σκέψη (Conspiracy)

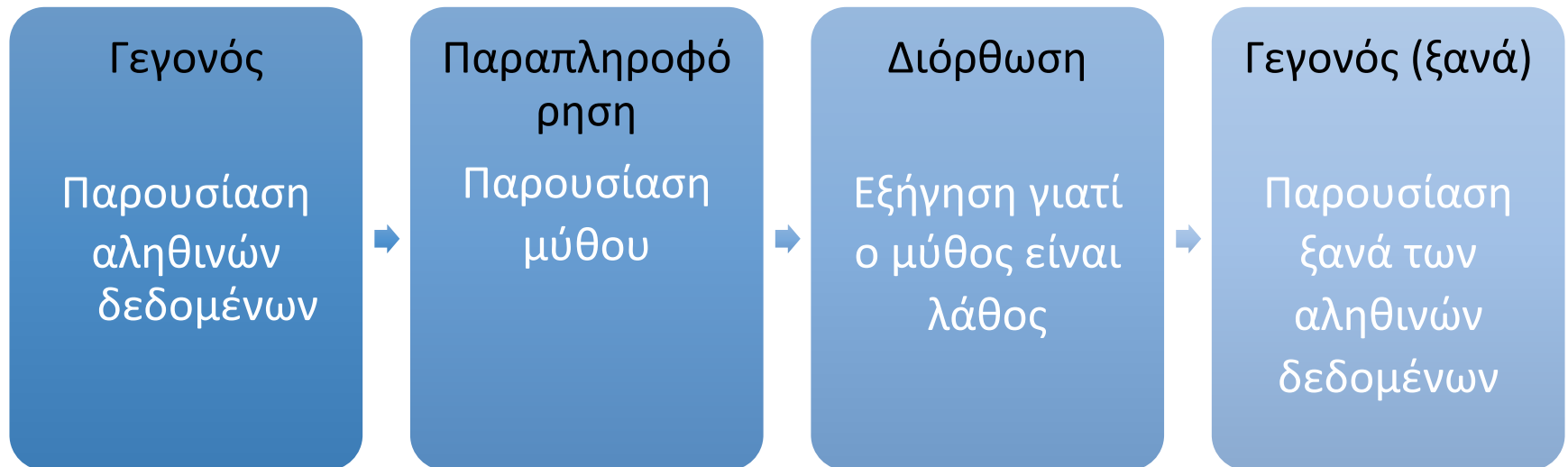
Σύνδεση του εμβολίου με θεωρίες συνωμοσίας

Παράδειγμα «*Το εμβόλιο εντός του ατόμου ελέγχει τη σκέψη και τη συμπεριφορά του*»

- **Απάντηση** «Υπάρχει τεράστιος αριθμός δεδομένων από ανεξάρτητους ερευνητές που τεκμηριώνει τη μεγάλη σημασία του εμβολιασμού για την προστασία της δημόσιας υγείας»

Στρατηγική κατάρριψης της παραπληροφόρησης

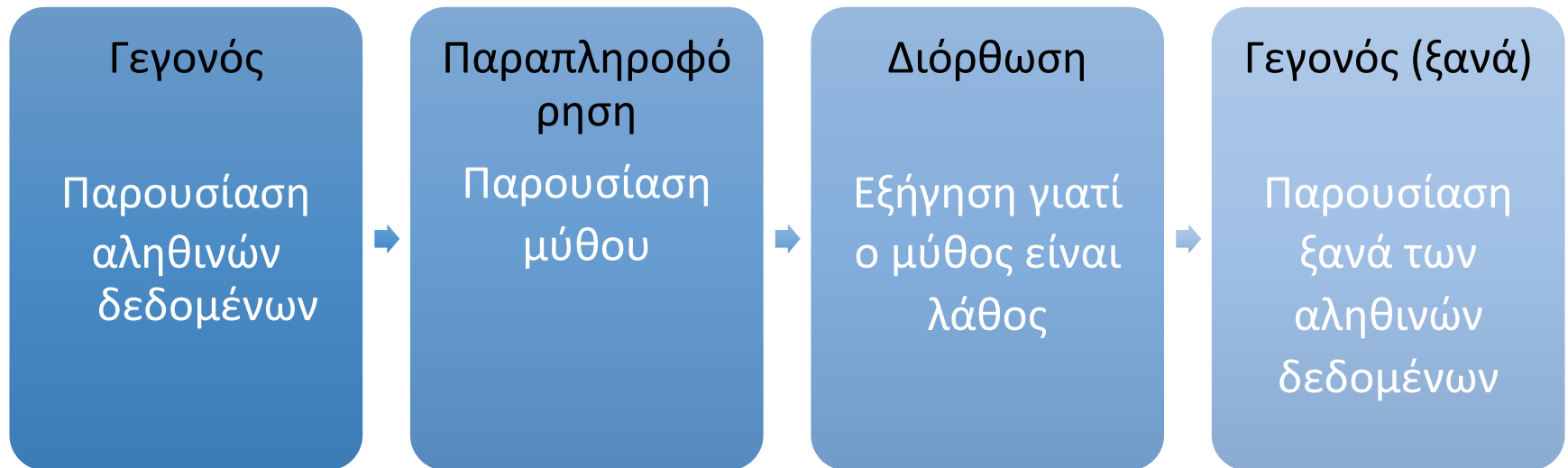
Μετά την έκθεση

Στρατηγική κατάρριψης της παραπληροφόρησης

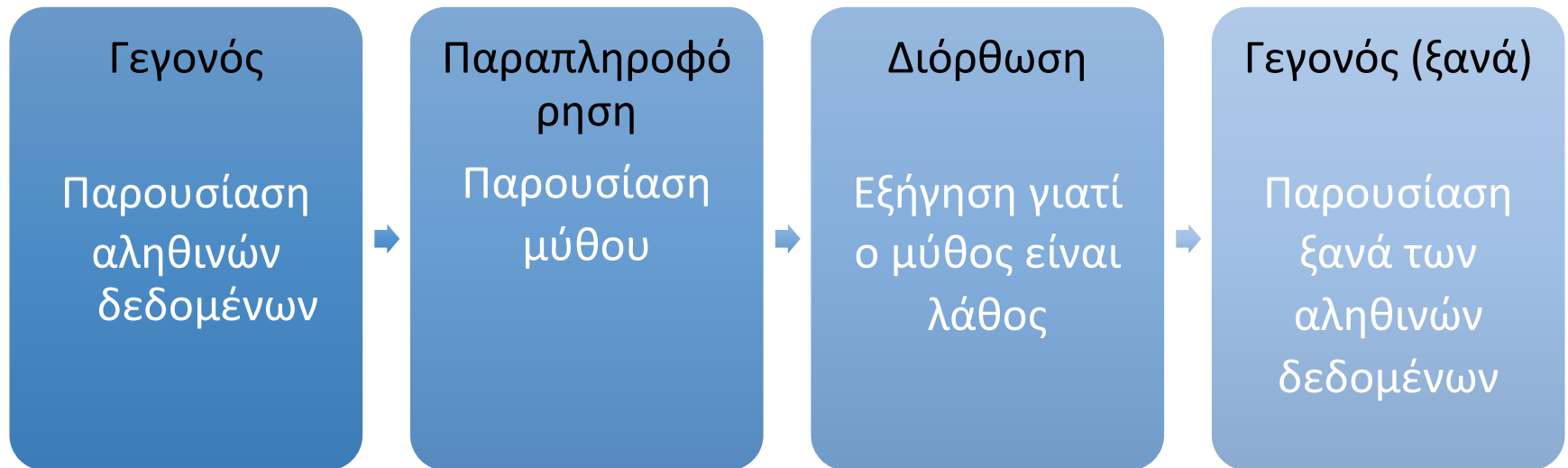
Μετά την έκθεση

Η επικοινωνία πρέπει να ξεκινάει με την παρουσίαση των αληθινών δεδομένων. Αυξάνει τη μάθηση και την πειστικότητα του μηνύματος

Στρατηγική κατάρριψης της παραπληροφόρησης

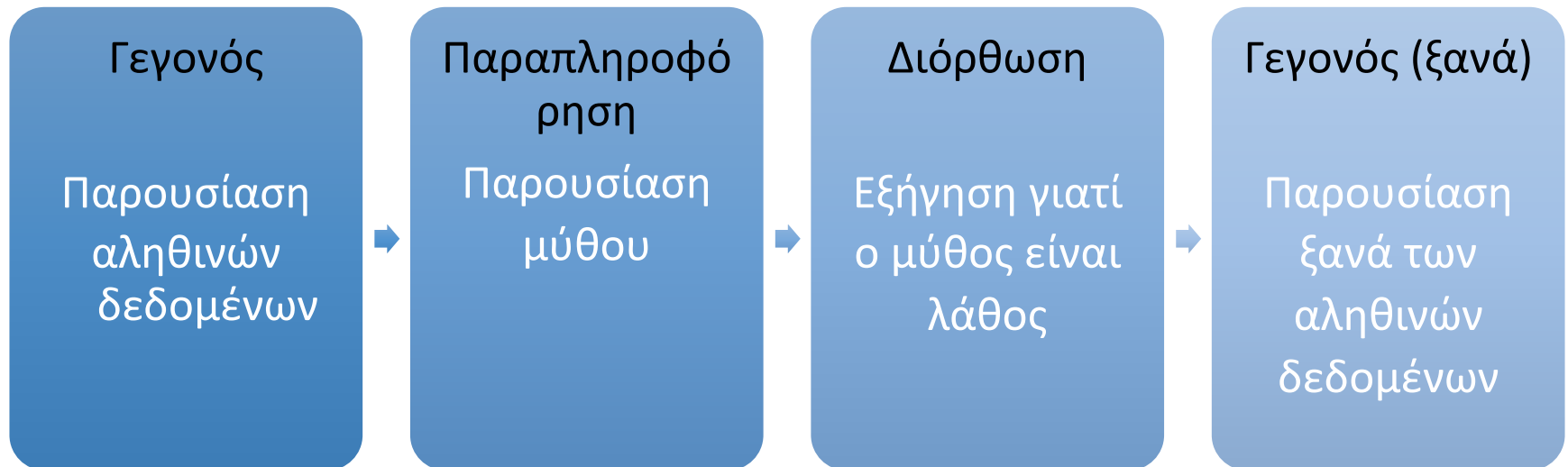
Μετά την έκθεση

Πριν το μύθο, είναι απαραίτητη προειδοποίηση ότι ακολουθεί ψευδές υλικό. Σύντομη παρουσίαση (1 φορά) του μύθου.

Στρατηγική κατάρριψης της παραπληροφόρησης

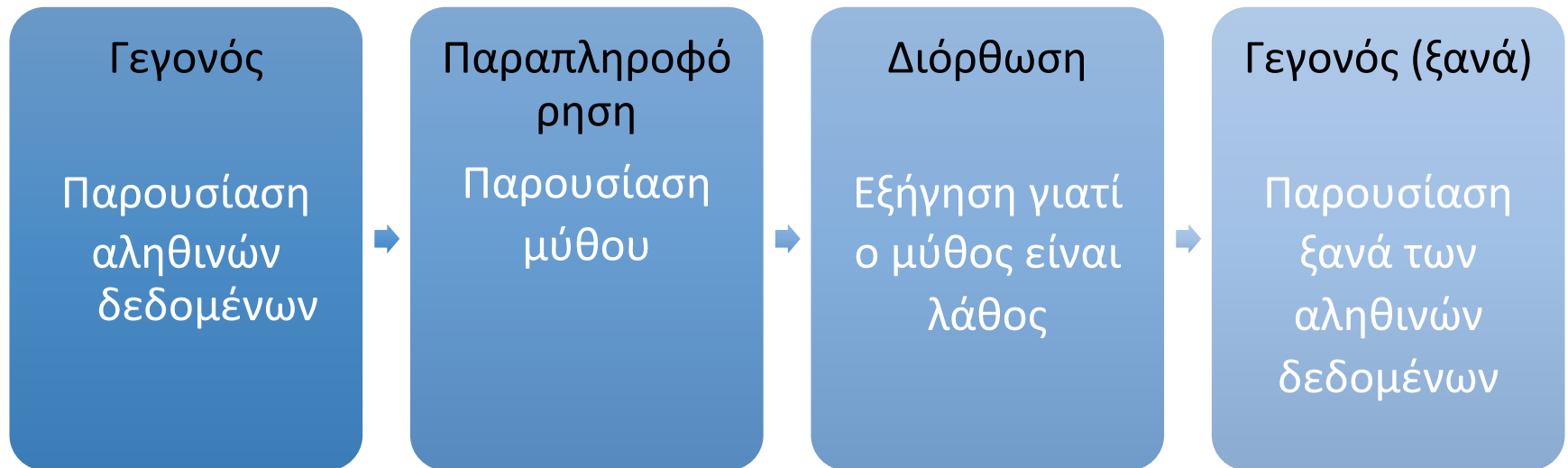
Μετά την έκθεση

Παρουσίαση των τεχνικών παραπληροφόρησης που χρησιμοποιούν. Αποκάλυψη κρυφής ατζέντας, ψευδών ειδικών/πηγών

Στρατηγική κατάρριψης της παραπληροφόρησης

Μετά την έκθεση

Ολοκλήρωση με παρουσίαση των αληθινών γεγονότων. Αντικατάσταση ψευδών εντυπώσεων

Κατάρριψη της παραπληροφόρησης: παραδείγματα

Γενικοί μύθοι για τα εμβόλια (ΠΟΥ 2016)

Ασφάλεια

Γεγονός	Μύθος	Εξήγηση
Πλήθος ερευνών δείχνουν ότι δεν υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στα εμβόλια (MMR) και τον αυτισμό. Τα στοιχεία που έδειξαν την παραπάνω σύνδεση είναι «μεθοδολογικά ανυπόστατα». Τα αίτια του αυτισμού αφορούν έναν συνδυασμό γενετικών, αναπτυξιακών και περιβαλλοντικών παραγόντων.	<i>Παιδιά που εμβολιάστηκαν με το MMR ανέπτυξαν αυτισμό.</i>	Η συσχέτιση δεν συνεπάγεται και αιτιώδη σχέση: Επειδή δύο γεγονότα συμβαίνουν ταυτόχρονα δεν σημαίνει ότι το ένα προκάλεσε το άλλο.
Τα εμβόλια είναι γενικά ασφαλή για την αντιμετώπιση των ασθενειών τις οποίες προλαμβάνουν.	<i>«Δεν είμαι αντίθετος/η στον εμβολιασμό αλλά χρειάζεται να είμαι 100% σίγουρος/η για την ασφάλειά τους»</i>	Ανέφικτη προσδοκία: Ένα φάρμακο ή ένα εμβόλιο δεν μπορεί να είναι 100% απαλλαγμένο από παρενέργειες.

Κατάρριψη της παραπληροφόρησης: παραδείγματα

COVID-19 μύθοι

Ασφάλεια

Γεγονός	Μύθος	Εξήγηση
Υπάρχει κάποιος αμελητέος κίνδυνος με τα εμβόλια που εισάγουν τον (αποδυναμωμένο) ιό. Στην περίπτωση του εμβολίου για τον COVID-19 δεν χρησιμοποιείται ούτε καν μια αποδυναμωμένη μορφή του ιού.	<i>Αν εμβολιαστείς από τον COVID-19 μπορεί να προσβληθείς από COVID-19!</i>	Παραποίηση: Ο μύθος βασίζεται στην λανθασμένη αντίληψη ότι το εμβόλιο για τον COVID-19 περιέχει ζωντανό τον ιό.
Παρόλο που η επιστημονική κοινότητα επιτάχυνε τους ρυθμούς για το εμβόλιο για τον COVID-19, οι έρευνες για την ασφάλεια θα συνεχιστούν και μετά από την κυκλοφορία του εμβολίου	<i>Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε για την ασφάλεια του εμβολίου αν δεν κυκλοφορήσει για μερικούς μήνες.</i>	Υπερβολικές προσδοκίες: Υπάρχουν πολλές δοκιμές που να δείχνουν την ασφάλεια των εμβολίων. Η καθυστέρηση των εμβολίων σημαίνει περισσότερους θανάτους από COVID-19.

Κατάρριψη της παραπληροφόρησης: παραδείγματα

COVID-19 μύθοι

Ασφάλεια

Γεγονός	Μύθος	Εξήγηση
Τα εμβόλια mRNA είναι συνθετικά και δεν περιέχουν μια αποδυναμωμένη μορφή του ιού. Αντ' αυτού, τα mRNA εμβόλια μεταφέρουν πληροφορίες που συμβάλλουν ώστε ο οργανισμός να αντιδράσει προστατευτικά όταν έρθει σε επαφή με τον ιό. Το να αλλάξει το γονιδίωμα είναι τόσο απίθανο όσο το να αναπτύξει κανείς βράγχια τρώγοντας ψάρια.	Τα εμβόλια mRNA αλλάζουν το ανθρώπινο γονιδίωμα!	Παραποίηση: Με τα εμβόλια mRNA δεν χορηγείται η πρωτεΐνη αλλά η πληροφορία για να φτιάξουν τα κύτταρα αυτή την πρωτεΐνη και να την παρουσιάσουν στο ανοσοποιητικό και δεν αλλάζουν το DNA.
Εξαιτίας της επικινδυνότητας του ιού COVID-19 οι έρευνες για το εμβόλιο επιταχύνθηκαν και συμμετείχαν εθελοντικά χιλιάδες, έτσι το εμβόλιο δημιουργήθηκε μέσα σε λιγότερο από τον απαιτούμενο χρόνο των 18 μηνών.	Το εμβόλιο για τον COVID-19 κυκλοφόρησε πολύ γρήγορα, δεν μπορεί να είναι ασφαλές.	Παραπλάνηση: Η σύντομη κυκλοφορία του εμβολίου δεν οφείλεται σε παραλείψεις αλλά στο γεγονός σοβαρής επένδυσης πόρων.

Κατάρριψη της παραπληροφόρησης: παραδείγματα

COVID-19 μύθοι

Απειλή του ιού

Γεγονός	Μύθος	Εξήγηση
Ο COVID-19 είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος και θανατηφόρος ιός. Στα τέλη του 2020, είχαμε 1.7 εκ. θανάτους λόγω COVID-19	<i>Ο COVID-19 είναι απλά ένας ιός γρίπης.</i>	Αγνοεί το γεγονός ότι ο COVID-19 είναι πιο θανατηφόρος από τον ιό της γρίπης

Εμπιστοσύνη

Η κατανόηση για τον ιό προέρχεται από μελέτες επιστημονικών ομάδων ανά τον κόσμο.	<i>Ο COVID-19 είναι μια απάτη, απλά δεν υπάρχει.</i>	Αν όντως ο ιός COVID-19 δεν υπήρχε θα έπρεπε να υπάρχουν εκατομμύρια ανθρώπων που προσποιούνται ότι νοσούν και πεθαίνουν εξαιτίας του.
Η αλήθεια είναι ότι ο ιός COVID-19 είναι περισσότερο θανατηφόρος για τα ηλικιωμένα άτομα και για τα άτομα με σοβαρά υποκείμενα νοσήματα, ωστόσο έχει προκαλέσει πολύ περισσότερους θανάτους από τον αναμενόμενο.	<i>Όσοι πέθαναν από COVID-19 θα πέθαιναν ούτως ή άλλως από άλλους λόγους.</i>	Τα ηλικιωμένα άτομα επιβαρύνθηκαν από την προσβολή με τον ιό. Νεότερα άτομα επίσης αποβίωσαν από τον COVID-19 ή υπέφεραν από μακροπρόθεσμες βλάβες λόγω του COVID-19.

Συνοψίζοντας

Τι πρέπει να κάνουμε

- Να μας απασχολεί η εγκυρότητα των πληροφοριών που μοιραζόμαστε (nudge)
- Να ενημερωθούμε για τις τεχνικές παραπληροφόρησης (prebunking)
- Να μιλάμε για τους μύθους με προσοχή και πλαισιωμένα (debunking)
- Να παρακολουθούμε έγκυρες και επίσημες πηγές πληροφόρησης
- Να γίνουμε εμείς πομποί έγκυρης πληροφόρησης

Χρήσιμες πηγές (ανοικτές)

